

Alenka Koželj

Ptice pozimi

To pa je zima, se je zatresla Bernardka. Pred vrati je že marec, mi pa še kar postopamo naokrog v puhovkah, oviti v živopisne šale, najbolj nesrečni med nami z naušniki na ušesih, najsrečnejši med nami s snežnimi kepami v premraženih rokah, z lonci za snežene može, z novimi smučmi na nogah ... Sneg je že lep, a letos ga ima Bernardka do grla ... Beli kupi se začenjajo sesedati in pijana brozga, ki odteka od njih, teče po ulicah, se steka v globoke umazane luže, pušča madeže na robu plaščev, na čevljih, na avtomobilskih vratih.

Jutro pa je sveže in nekako gladko. Oblaki se počasi lepijo od sonca, posamezni žarki krmežljivo raziskujejo zemeljska tla, opominjajo Bernardko, da je domov spet prišla prepozno (ali prezgodaj), da ji iz ust smrdi po pijači, da v oblačkih dima, ki se dvigajo iz cigarete, lahko – kot iz dimnih signalov – vsakdo razbere, kakšna noč je za njo. V podrobnosti se Bernardka ne bi spuščala, navrže lahko le nekaj reprezentativnih detajlov: zbujanje, zehanje, postelja, ovita v temno modro prevleko. Poleg Bernardke je kot vreča ležalo moško telo, ob vznožju omarice je kraljevala na pol prazna steklenica vodke, ko se je odzibala do WC-ja, je, ko se ji je vid končno izostril, ob straniščni školjki opazila pravo pravcato knjižno omarico. Med lulanjem je prelistala FHM. V taksiju je še malo zadremala, v kotičkih rahlo priprtih ust se ji je nabirala slina. Taksist jo je opazoval nekako neprijazno. Najbrž vidi delavno ljudstvo na eni in Bernardko na drugi strani. Na eni strani njegova brezposelna žena, otroci, ki so že pozabili, kako šumi morje, plesnivo najemniško stanovanje, na drugi strani svet, ki raste iz mehurčkov v šampanjcu, iz pisanih peres žganih pijač v koktajlu, iz slovečih imen na torbica, urah in čevljic. Bernardka taksistovega zadržanega pogleda še opazila ni. Dolgo se že ni zanimala za to, kaj si drugi mislijo o njej. Vse najhujše je že davno slišala, vse najhujše je že zdavnaj naredila. Ko je drgetajoč odškrnila vrata balkona, stopila nanj

in si zaspano prižgala jutranjo cigareto, se je svetloba ravno poskušala dvigniti iz sivo modre plasti zimske teme. Najprej jo je streslo. Ovila se je v plašč in si z obraza umaknila podivjan pramen las. Jutranji lasje. “Sploh ne vem več, ali se dan končuje ali začenja,” je pomislila sama pri sebi.

Zimski dan se je trgal iz zimskega jutra – med njima se bodo kmalu zarisale sprva komaj opazne, nato vse bolj očitne razlike. Sivo modra preproga oblakov se bo vzdignila v belo kopreno. V njenem naročju bo zasijalo sonce. Od tu in tam v dan že kapljajo posamezni čivki najvztrajnejših ptic – ptic, ki zimi niso ušle na jug, ki niso nikamor poletele. Ki skupaj s svojo zemljo, svojimi drevesi, svojimi vodami čakajo, da pomlad začne svojo predstavo ... Da se zastori spanca dvignejo in nastopi prerojenje.

Bernardka je za trenutek zaprla žgoče oči. Prispana maskara ji je lepila trepalnice. Ko je veke znova razprla, je na balkonski ograji pred njo sedela naščeperjena kosovka. Sunkovito je obračala glavo na vse strani, medtem ko je njeno nabreklo telesce povsem mirovalo. Nenadoma je poskočila, se obrnila in se s praznimi okroglimi očmi, ki so spominjale na leče, zazrla naravnost v Bernardko. Spogledali sta se, Bernardka se je komaj opazno nasmehnila. “Te zebe, kaj?” je pomislila sama pri sebi in zavzdihnila: “Mater, zaspana sem ... Spat grem, vsaj za nekaj uric ...” Kosovka ni odvrnila pogleda. Sobota se je s tem začela in končala hkrati.

“Pismo, je mraz ...” je zahrkala Bernardka v nedeljsko jutro in poželjivo potegnila iz cigarete. Ko bi le kmalu prišlo poletje, si je mislila ... In se ob tem domislila poletja, ko je zapustila Toneta in Lado. “Tisto poletje je bilo res prav peklenško ... Podplati natikačev so se mi dobesedno lepili na tla,” je razmišljala. Lada je maja dopolnila dve leti in do julija postala čisto nemogoča: nenehno je lezla za Bernardko, dvigala prepotene ročice k njej, zahtevala zdaj stekleničko, zdaj igračo, se neuspešno spopadala s kahlico, obenem pa je Bernardka z grozo ugotavljala, da je vsak dan grša, da je njen obraz vsak dan bolj spačen, upadel, da pridobiva goljufive poteze odraslih, da se že uči hinavščine, potuhnjenosti, izsiljevanja in dvoličnosti.

“Ko shodijo, otroci enostavno niso več ljubki ... Zde se preveliki ...”

Tako je vselej govorila Bernardkina mama. Bernardka ji je verjela in si mislila, da je to pač žalostna resnica, s katero se bo morala naučiti živeti. Dokler ni prišel Peter. Petra je mama brezpogojno ljubila še dolgo po tem, ko je shodil, opustil plenice, zapustil vrtec, se vpisal na gimnazijo ... Po njegovem rojstvu je mama vzhajala kot kruh – postajala je mehkejša, toplejša. Človek bi si mislil, da bo nekaj te presežne ljubezni vsaj oplazilo tudi Bernardko, a dekllica je ostala sama v svojem kotu – v svetu, stkanem iz otroških pesmaric, slikanic, punčk in pisanih avtomobilčkov. Okrog sebe

je iz kock zgradila pravo utrdbo, za židovi katere se je igrala, medtem ko je mama grulila nad novorojenčkom.

Ko je Bernardka gledala svojo lastno hčerko, svojo Lado, svoje majsko dete, se je mamin rek začel izpolnjevati. Prva zamera je padla takoj ob razkritju spola: Bernardka je nekoliko razočarano ugotovila, da bo rodila deklico. Bitje, s katerim ni hotela imeti nič skupnega, bitje, ki jo je ulovilo v past preteklosti in otroških razočaranj. A Ladini zločini se s tem še niso končali: namesto napovedanega 18. se je rodila šele 24. maja. Posledično je bila po horoskopu dvojček in ne bik, kot je predvidevala in si želela Bernardka. Ta prva prekrška pa nista bila nič v primerjavi z dejstvom, da je bila Lada od prve minute neverjetno podobna Tonetovi mami, Bernardkini osovraženi tašči, ki se je ob tej izjemni podobnosti čutila še bolj poklicana za deljenje nasvetov in izražanje kritik, povezanih z oskrbo novorojenčice.

Ko je v nedeljo prvič zazvonil telefon, se ji je zdelo, da je spala le nekaj minut. Mobitel je govoril drugače – poldne je že minilo. Nedelja se je že kot rejen maček razlezla do druge polovice dneva.

Na drugi strani je Bernardko čakal utrujen, nekoliko očitajoč, a načeloma negotov glas: “Bernardka, živjo ... Je vse v redu?”

“Jasno, zakaj ne bi bilo vse v redu?”

Premor.

“No, zato pač, ker je ura že skoraj pol enih ...”

“In?” se je odkašljala Bernardka.

“Obljubila si Ladi, da bosta šli na lutkovno predstavo.”

Premor.

Nato zaspan “o, šit”.

Nato nekoliko bolj pogumno Tone: “Ne reci mi, da si se šele zdaj zbudila.”

“OK, kaj pa naj potem rečem?”

“Presneto, Bernardka, no ... Mislim, kako moreš biti takšna, no? Že cel teden čaka, da bo šla z mamico na *Kralja Drgetavčka*. A veš, da zato že cel teden pospravlja igrače? Ker ji skoraj srce zastane vsakič, ko omenim, da ne bo z gledališčem nič, če ne bo pridna ... Potem pa prideš ti in je vse v franžah. Kaj naj naredim zdaj?! Kaj naj ji rečem?!”

Tišina.

“Oprosti, Tone ...”

“Oprosti, oprosti ... Vsaj pretvarjala bi se lahko, da ti je kaj do nje.”

“Daj no, saj ni še nič izgubljenega, ura je šele pol enih ... Kdaj je ta reč?”

“Ob dveh.”

“No, vidiš ... Več kot dovolj časa je, da pridem ponjo in vse bo v redu ...”

“No, če si se že streznila, seveda ...” je rahlo strupeno dodal Tone, a že z naslednjim stavkom je skušal besede vzeti nazaj, privezati je želel

svojo jezo na povodec: “No, pridi ponjo. Že eno uro te čaka in noče sneti nahrbtnika, ne da si dopovedati, da se ji še ni treba obleči in obuti.”

Bernardka nikoli ni vedela, kaj je na prireditvah, namenjenih otrokom, najbolj odbijajoče: So to otroci s pisanimi šali in kapami, cviljenjem in dretjem in motanjem pod nogami? So mogoče še hujše mame s svojim kokodakanjem, s svojim nepotešenim ponosom, s svojim bolezenskim zaščitništvom, s svojimi pogovori o zobkih, slingih, gosti hrani, vrtcih in otroških trgovinah? So mogoče najteže prebavljive kar predstave same – bedasti igralci, ki menijo, da je lahko zapovedana ljubezen do najmlajših opravičilo za popoln amaterizem, še bolj bedasti režiserji, ki mislijo, da za dobro režirano otroško igro zadostuje enourni ogled *Telebajskov*, pa še morda najbolj bedasti pisci tekstov, ki so prepričani, da za dobro besedilo zadostuje že to, da si nekoč tudi sam bil otrok? Predvidljivi scenariji, trapasti liki, cmerjenje – vse to si je Bernardka predstavljala pod imenom otroško gledališče.

Ko sta se Bernardka in Lada končno prerinili do garderobe, je Lada navdušeno zacvilila: “Meta!”

Skozi množico se je prerinila svetlolasa deklica z rožnatim konjičkom na belem puloverju. Za njo je v trenutku prihitela svetlolasa ženska s paževsko pričesko ter nemudoma spustila roko k svoji hčerki, kot bi v temno vodo potopila težko sidro. “Živjo, Lada,” so se ji oči zožile v nasmeh: “Si tudi ti prišla na *Kralja Drgetavčka*?”

Lada je zadovoljno pokimala in nekako neprijetno ponosno dodala: “Z mami sem prišla!”

“Aha, z mami ...” je hladno zavila ženska. Bernardko je premerila od glave do peta, kot bi se hotela prepričati, da ta ženska res obstaja, da taka ženska res lahko obstaja. “Dober dan,” je prisiljeno pozdravila.

Še bolj prisiljeno je Bernardka odzdravila.

Ženska se je spet nasmejana obrnila k Ladi, a tokrat je bil njen nasmeh že skoraj nekoliko groteskno popačen, zavit, razpet med samozadovoljno prijaznostjo in usmiljenjem do tujega otroka. Nenadoma se je domislila: “Joj, Lada, kako si zadnjič lepo recitirala pesmico!”

Bernardka je od strani pogledala malo.

“A ni lepo recitirala?” se je ženska namuznila. Strmo se je zazrla v Bernardkine ogromne rdečkaste oči, ki so iznad podočnjakov oprezale kot lokvanji iz črnega ribnika. “A ni Lada lepo recitirala zadnjič na nastopu?” je vztrajala in k sebi stisnila torbico.

“Najbrž je,” se je Bernardka rahlo nasmehnila Ladi: “Ni me bilo na tem nastopu.”

“O, škoooda ...” je zavila Metina mama in Lado sladkobno pobožala po glavi: “Bo pa drugič mamica prišla, a ne?”

Bernardka je končno oddala oblačila nasmejani garderoberki in priprla oči: “Samo posteljo vidim ... Posteljo in steklenico martinija ... Kavjo, posteljo in steklenico martinija ... Cigareto, kavjo, posteljo in steklenico martinija ...” Ko se je ozrla po preddverju, po katerem so poskakovali otroci, metali igrače na tla, se spotikali ob čevlje svojih staršev in se lovili med nogami odraslih, se je zavedla, da je daleč od svojih želja – da so postelja, kajenje in martini do nadaljnjega nedosegljivi.

“Mami, bova šli potem na tortico?” je nekoliko glasno zacvilila Lada. “Z očijem greva potem vedno na tortico,” je milo zamežikala.

Bernardki je postajalo z njo vse bolj neprijetno. Občutek je imela, da jo vodi za nos. “Res? Vedno gresta na tortico po lutkah?”

“Ja, skoraj vedno ...” se je popravila Lada. “Ampak jaz bi šla rada tudi s tabo,” je hitro dvignila karseda nedolžni pogled.

Bernardki se je celotna spletko nekoliko gabila. Nezadovoljno se je odvrnila od hčerkeinega obraza (“Moj bog, kako je podobna Tonetovi mami! Kot bi šlo za veliko kozmično šalo ... Rahlo prišpičena ušesa, pa ta pogled ...”). Ne da bi ji odgovorila, je Lado nežno potisnila proti vratom, skozi katera se je že rinila v rožnato, rumeno in modro odeta kača brbljajočih otrok.

Ko se je dvorana zatemnila, so med občinstvom izbruhnili prvi protesti: nekaj malčkov se je svojim mamam z vso silo obesilo okrog vratu, peščica drugih je bruhnila v nekakšen avtomatičen jok, njihovi račkasti glasovi so spominjali na džunglo. Bernardka je začela zavijati z očmi.

Na oder je vstopila prva lutka in nemudoma je zajokalo še nekaj otrok. Bernardka je bila zadovoljna, da je Lada ostala mirna in zbrano spremljala lutko, ki se je izkazala za nekakšno čarovniško miško in ki se ji je čez nekaj časa pridružila krompirjasta pojava s krono na glavi.

“To je kralj Drgetavček,” je mami pošepnila Lada.

“Super,” je odvrnila Bernardka in se skušala udobno namestiti na nizkem stolčku. V naslanjalo sedeža so pritiskale dolge noge ubogega očeta, ki je ves skrivenčen sedel za njima. Bernardka se je sprva nekoliko očitajoče obrnila k njemu, potem pa je videla, kako nesrečno ujet je med svoj in njen sedež ter se znova zazrla v oder. Bil je že skrajni čas: miška je ravnokar poplesavala in pela o kraljestvu kralja Drgetavčka, medtem ko se je njegovo visočanstvo vrtelo po odru in pozdravljalo podanike, ki so se mu poklanjali. Prizor se je na lepem začel megliti, Bernardka je namesto zajčka, lisice in princesk videla le še raznobarvne penaste gmote, ki so se vrtele v enoličnem ritmu pesmice; na lepem se je zavedla, da sploh ne

razloči več besed, da glasov igralcev sploh ne sliši več, da jo premaguje dremež. Glavo je nagnila vstran, si slekla pulover, si ga namestila pod brado in zaspala.

Zbudil jo je slepeč soj luči; Lada je potresla njeno roko: "Mami, konec je!"

"No, ker si bila pridna, greva lahko na tortico," je zamrmrala Bernardka.

Lada je zaploskala: "Jaaa!"

Med potjo je brez prestanka govorila o kralju, o miški, o čarovniku, ki je začaral leva v miško in potem nazaj iz miške v leva, o pesmici, ki jo poje sova, o ptičku kraljičku ... Bernardka je odgovarjala z enoličnimi "aha" in "mhm" ter pogledovala na uro.

Takoj ko sta vstopili v slaščičarno, se je Lada zakadila k hladilniku s tortami: "Gozdiček bi ..."

"Imate gozdiček?" je Bernardka naveličano vprašala mimoidočega natakarja.

"Ne, gozdička ni več," je bil uslužen.

"Vidiš, ni črnega gozdička ... Izberi si kaj drugega ..."

Lada ni bila trmast otrok. Kmalu se je sprijaznila z drugo najljubšo izbiro: "Čokoladno pito!"

"Prav, čokoladno pito ..." Naročili sta sok in pito za Lado in belo kavo za Bernardko.

"Zadnjič smo pa jedli gozdiček v vrtcu, ker je imel Jakob rojstni dan ..." je pripovedovala Lada.

"Aha, lepo."

"Tudi jaz bom za rojstni dan gozdiček ... Ali pa uno rumeno torto ..."

"Mhm ..."

Nenadoma se je Ladin obraz nekoliko zresnil. Grebla je po torti in dvignila pogled: "Mami, zakaj nisi prišla na moj nastop?"

Bernardka je pomolčala, nato pa se je nagnila k svoji hčerki in pojasnila: "Ker ste dolgočasni. Niste mi zanimivi ... Verjemi mi, zdaj se ti zdi, da je vse, kar počneš, zanimivo, ko boš malce zrasla, boš pa šele videla, kaj je res zanimivo in kako dolgočasno je biti majhen."

Lada je še naprej brez besed grebla po krožniku: "Si ti zanimiva?" je nenadoma vprašala.

Bernardka se ji je v odgovor le kislo nasmehnila: "Pojej zdaj to pito."

"Ne bom več," jo je Lada pogledala izpod čela.

"OK, pa nič ... Potem lahko greva. Lahko dobim račun?" Natakak je pokimal. "Boš popila sok do konca?" je vprašala Bernardka, a ostala je brez odgovora. Mirno je plačala in se začela oblačiti. "Obleci se zdaj, no, odhajava." Lada jo je še naprej gledala izpod čela.

"Ne grem s tabo. Nikoli več ne bom šla s tabo."

“Pf, toliko boljše, mi vsaj ne bo več treba gledati trapastih kraljev in kraljičen in miši in kaj vem česa še ...”

Lada je v obraz postala zaripla.

“Pridi, greva,” je bila neusmiljena Bernardka. Nekaj sekund jo je še gledala, nato pa jo je trdno zagrabila pod ramo in jo začela potiskati k vratom. Lada se je začela dreti. Vsi gostje so se obrnili k njima. Bernardke to ni motilo. “No, prav, pa ostani tu,” se je zadržala in se mirno oddaljila. Oddahnila si je, ko je za seboj zaslišala Ladine korake.

Odprl jima je Tone. Lada je, v obraz še vedno vsa rdeča, stekla mimo očeta naravnost v svojo sobo. Tone je zaskrbljeno pogledal za njo, nato pa se je obrnil k Bernardki: “Kaj sta spet imeli?”

“Ah, ne vem, tečna je ... Zameri mi, ker nisem prišla na njen nastop.”

“In se ti zdi, da njena jeza ni upravičena?”

“Po pravici povedano, me prav nič ne briga. Navadna manipulativna mula je, že zdaj je čisto po tvoji mami. Kaj šele bo ...”

Tone je molčal. V zraku je bilo čutiti čudno mešanico srda in razumevanja. V zraku je bilo čutiti ljubezen – čutiti je bilo trenutek, ko se eno človeško življenje spozabi nad drugim, ko se življenje spozabi nad samim sabo.

“Kako to, da nisi prišla, Bernarda?” je nekoliko strogo, a obenem plaho vprašal Tone.

Bernardka se je dobro spomnila prejšnje srede: Branka je začela postopek za ločitev in je po službi povabila Bernardko na pijačo. Nato sta šli k Branki domov in tam popili dve steklenici vina. Zbudili sta se naslednje jutro na Brankinem kavču in se skupaj odpravili v pisarno. Bernardka je le skomignila, se obrnila na pragu, na prvi stopnici pa se je ustavila in dodala: “No, pa ne kliči me, dokler se mala ne umiri, prosim! Ne mislim prenašati njenih izpadov ...” Tone je brez besed zaprl vrata.

Naslednje jutro je Bernardki družbo znova delala kosovka. Z neba so padali posamezni snežni kosmiči. Ptica se je vrtela na ograji, poskakovala zdaj sem, zdaj tja, nazadnje pa je le našla ustrezen kotic, v katerem se je napihnila v debelo puhasto kepico in obmirovala kot kipec. Bernardka je posmrkala: “No, zdaj pa še prehlad ...” Kot nalašč je kosovka zavrtela glavico in se zagledala naravnost v obraz na pragu balkonskih vrat. V odgovor je Bernardka nekoliko nagnila glavo in se živahno trudila vrniti enako srep, brezbarven pogled. “Misliš, da bo danes šlo?” se je najprej spraševala sama v sebi, nato pa nagnila glavo v drugo stran, kot bi hotela odgovor slišati od nasršene kosovke: “Bo danes šlo? Bo danes šlo, ne da bi si želela umreti?” Tako je strmela še nekaj sekund, nato pa stresla z glavo, nekajkrat globoko vdihnila in se začela odpravljati v službo.

“Toliko da veš, včeraj ni šlo,” je naslednje jutro kar nekoliko zamerljivo, pa tudi igrivo zaupala kosovki. “Mogoče danes ... Ali jutri ... Teden je še dolg, tako zelo dolg ...” Znova je začela globoko dihati. Kosovka, pogreznjena v svoje perje kot v debel, topel naslanjač, je bila zdaj s celim telesom obrnjena k njej. “No, kaj?” je skoraj polglasno izzivala Bernardka. “En dan je bednejši od drugega ... In ko že misliš, da si dosegel zadnjo mejo bede, točko, po kateri se lahko krivulja le še odbije od dna in se začne dvigovati, se ti pod nogami udre čisto novo brezno s čisto novimi grozotami,” je malo zase, malo za kosovko in malo za siv, suh zimski dan modrovala Bernardka. Razmišljala je o včerajšnjem dnevu v službi, o tečnih igralcih, o enako (ali bolj) tečnih gledalcih, o “bolezni v ansamblu”, zaradi katere je bil delovni dan ena sama živčna vojna in teror ... Še sreča, da se lahko umakne v svojo čudovito razpadajočo pisarno. “Ne vedo vsi, kako bedna ustanova je pravzaprav gledališče ...” si je mislila Bernardka, ko je zapirala balkonska vrata. “Nesposobnost igralcev, režiserjev in scenografov je vsaj vidna na prvi pogled – kdo pa vidi, kakšna zmeda vlada za žametnimi zavesami, v drobovju hiše, v njenih pisarnah, v plačilnih kuvertah? Tam je vse skupaj eno samo veliko smrdljivo bruhanje. Za velikimi besedami se navadno skrivajo najmanjši paraziti. *Stiki z javnostmi, my ass* ... Branka je še edino človeško bitje, s katerim lahko normalno govorim.” Preden je odšla od doma, se je še zadnjič ozrla po balkonu, a ograja je bila prazna.

V sredo zjutraj je imela Bernardka poročilo že pripravljeno: “Včeraj, ljuba moja,” je brez besed in brez glasu pripovedovala kosovki, ki je spet srepela vanjo s svojimi gumbastimi očmi, “je bilo – če lahko verjameš – še hujše kot predvčerajšnjim. Komaj čakam, da se ta teden končno sesuje sam vase, pa mu kar ni in ni konca. Direktor je nadrl Branko ... Tekla je jokati na WC, in ko se je vrnila, je samo sedela za mizo in buljila v računalnik. Branka ni bila nič kriva, to je vse, kar je treba o tem incidentu vedeti. Poleg tega se uboga reva ločuje, svet se ji sesuva v prah. Mož grozi, da ji bo vzel otroke ... *Tako kot je otroka dobil mož tiste kuzle, s katero cele dneve čvekata v pisarni* ... *Pomiri se*, ji pravimo, *otroka nikoli ne vzamejo materi*. Nato vsi zardijo, kot bi se spomnili, da naklepajo kak zločin, in se začnejo izmikati mojemu pogledu. Jaz pa rečem: *Ne boj se, Branka, tudi meni Lade ne bi vzeli, če ne bi sama hotela, da jo ima Tone*. Nato se pogledi preiskujoče dvignejo: vsi bi me radi vprašali, ali je to res, a nihče si ne upa naravnost spregovoriti.

“Ubogi Tone,” si je mislila Bernardka, ko je opazovala kosovko, kako počiva na balkonski ograji. “Zakaj vsak dan prideš sem?” jo je Bernardka neslišno spraševala. “Ne maraš drugih balkonov? Si tu našla mir, ki

ti ugaja? Si našla tiho družbo, ob kateri laže premaguješ hladna jutra?" Kosovka ni zamudila niti enega dne – vsak dan se je prihajala gret na Bernardkino ograjo.

V trgovini je Bernardka oklevaje stopila do police s hrano za domače ljubljenske. Povzpela se je na prste in segla na najvišjo polico, po hrano za ptice. Škatlo je že nameravala vreči v nakupovalni voziček, a si je zadnji trenutek premislila in zavila k policam s kozmetiko. Odpravila se je že na blagajno, ko se je nenadoma zasukala in stekla nazaj k polici s ptičjo hrano. Vzela je škatlo, jo že vrgla v košarico, pa jo znova vrnila na polico.

“Moj dojenček ne bo nikoli zrastel, nikoli shodil, vedno bo ljubek,” si je govorila Bernardka, medtem ko je preoblačila dojenčka lutko.

Bernardka je vsem punčkam odlomila noge. Mama je kričala, lovila je hčerko po hiši, jo v neenakem boju ujela, jo našeškala, ji navila ušesa. Nato jo je zaklenila v njeno sobico. Bernardka je sedla k vratom in jokala. Vedela je, da punčke z nogami, punčke, ki hodijo, nimajo nobenih možnosti.

Zima se je vila naprej. Sonce in Luna sta si, hladna in stroga kot dve kovinski plošči, kot rekvizita v ozadju scene, brezbrizno podajala roke. Kosovka je prišla vsako jutro, tedni so počasi minevali. Lepega večera se je Bernardka iz službe vrnila z vrečo, polno nakupov. Za sirom, jogurti, mandarinami in zavojčki z instantno hrano je na plan privlekla hrano za ptice. Škatlo je sprva pustila na mizi in si jo ogledovala od daleč, kot bi bila tudi sama plah, premražen ptič. Skrbelo jo je. Kaj če bo ptica potem po hrano hodila kar vsak dan, kaj če bo mislila, da je Bernardkin balkon zimska menza? Kaj če bo s seboj pripeljala sestradane prijatelje? Kaj če bodo nepovabljeni prileteli še drugi ptiči, ki se zdaj še skrivajo v golih krošnjah? Kaj če se bo balkon, njeno pribežališče, njena kadilnica, njen najljubši stik s svetom, spremenil v ogromno ptičjo krmilnico? Kaj če jo bodo ptiči od zdaj vsako jutro zbudili ob zori in v zborčku zahtevali zajtrk? “Trapasta ideja,” je Bernardka zmajala z glavo. “Če pomislim, da sem se samo zaradi tega ustavila v trgovini za male živali ...” Pograbila je škatlo in jo ihtavo stlačila v kuhinjsko omarico.

Naslednje jutro jo je kosovka že čakala. Mrzlično je obračala svoje okrogle oči (kot razpolovljen globus). Ne da bi vedela, zakaj, je bila Bernardka nanjo nekoliko jezna. Cigaretni dim je puhala naravnost proti njej, ob vsakem gibu je karseda nasilno opletala z rokami, da se je ptica previdno umikala na skrajni konec ograje in jo z varne razdalje vprašujoče gledala. “Kaj buljiš?” je v sebi renčala Bernardka. “Kaj misliš, da je moj

balkon? Zavetišče za živali?” Zamahnila je proti kosovki, da se je ta stisnila v sam kot. “Poberi se,” je še enkrat razdraženo zakrtila z rokami, da kosovki ni preostalo drugega, kot da odleti proti zasneženemu parkcu pod blokom. “Pustite me vendar že enkrat vsi pri miru,” je skozi zobe siknila Bernardka, v pepelniku pomečkala cigareto in se zatresla: “Brrr, kako zebe ... Danes je še posebej hladno ...” Stopila je v stanovanje, vrata besno zaprla za sabo, se pognala naravnost h kuhinjskemu pultu in ptičjo hrano vrgla v koš za smeti.

Direktor je spet lomastil po pisarni. Spet se je spravljal na Branko. Spet se je delal, kot da Bernardke ni v prostoru. Bernardka ni nikoli prav razumela, zakaj maltretira Branko, njo pa komaj opazi. Do nje se je obnašal tako, kot se odrasli, ki otrok nimajo, vedejo do tujih otrok. Naloge ji je vselej zastavljal nekoliko mencajоче, vsake toliko časa se ji je poskušal nasmehnuti, a nasmehu je med vzponom zmanjkalo vetra in kotički ustnic so se poraženo pobesili. Kadar jima je za trenutek obrnil hrbet, sta se ženski začeli vesti kot razigrani šolarki. Pačili sta se druga drugi, zavijali z očmi in komaj zadrževali smeh. Ko je pisarno zapustil, sta bili polni togote in nekakšne otroške objestnosti.

Branka je pogosto govorila o svojih dveh otrocih: da ima Matevževa glasbena šola recital, da je Ana dobila zlato priznanje na tekmovanju iz matematike. Bernardka ni o Ladi govorila skoraj nikoli in Branka je bila tega vajena. Ni pričakovala, da bo njenim izbruhom materinskega ponosa sledil Bernardkin protiudarec.

“Letos gre pa Lada že v šolo, kajne?”

“Ja,” je zamišljeno odvrnila Bernardka, ne da bi oči odvrnila od računalnika.

“Se že kaj veseli?”

Bernardka je enolično udarjala po tipkovnici, čez nekaj časa pa se je obrnila k Branki: “Oprosti, kaj si rekla?”

“Vprašala sem te, če se Lada kaj veseli šole.”

Bernardka je spokojno skomignila: “Ne vem ... Po mojem že ...”

“Matevža je bilo prvi dan šole tako strah, da se je ponoči polulal v hlače – si moreš misliti?! Že leta je bil ponoči suh, potem pa to! Bala sem se že, da bo tako zdaj vsako jutro. Pa ni bilo. To je bilo zadnjič, da se mu je primerila taka nesreča. Od takrat ni več nobenih težav ...”

“Hm ... Ja. Najbrž mora biti kar stresno za otroke. Lada ni nikoli lulala v posteljo ...” Vsaj ne, da bi vedela, je dodala sama pri sebi.

Popoldne, tik preden se je Bernardka odpravila iz pisarne, je zazvonil njen mobilni telefon. Bil je Tone. Najprej ji je očital, da hčerke ni poklicala že vsaj štirinajst dni.

“Nazadnje, ko sem jo videla, sem je imela povsem dovolj. Prav nič je nisem pogrešala, če že moraš vedeti ...”

“No, potem te bo najbrž razveselilo dejstvo, da je zbolela. Nekakšno virozo ima. Moja mama jo pazi ...”

Ob zadnjem stavku je Bernardka pogledala z belim: “Super.”

Tone je pomolčal. Nato je začel znova, v novem, prijaznejšem tonu: “In kako gre tebi?”

“Ah, saj veš, kot po navadi ...”

“Kaj to pomeni?”

“Ja, saj veš, kaj pomeni: kot po navadi.”

“Veš, da ne vem več, kaj je pri tebi kot po navadi.”

Bernardka je naveličano odvrnila: “Saj veš, služba, nato domov, nato spat ...”

“Mhm ... In med vsako izmed teh etap kozarček vodke, a ne?”

“Pf,” je pihnila Bernardka: “Lahko bi vedela, da si še vedno dežurni moralist.”

“Jaz pa bi lahko vedel, da si čisto brez morale. Če že moraš vedeti: zadnjič te je Sandra srečala v mestu, v *Michelangelu* ...”

“Oh, Sandra ... Jo še vedno mikaš, kaj?”

“Daj, Bernardka, ne govori neumnosti. Dobro veš, da s Sandro nikoli nisva nič imela ...”

“Hja, o tem ne dvomim. Ne bi pa povsem verjela, da bi ona imela kaj proti temu ...”

“Daj, daj, daj, Bernardka, saj veš, da se samo izmikaš.”

“Pa kaj potem, če me je Sandra videla? Saj sem samska – a če sem ločena, moram živeti kot nuna, ali kaj? In zakaj že? Zato, da bom zadoščala kriterijem neke kure iz vaše svetovalne službe? Prosim te lepo, Tone, ne bodi tako neumen!”

“Lep vzor si za Lado, upam, da to veš ...”

“Pa kaj: od mene se bo vsaj naučila, da ne gre popuščati starim zafrustriranim veščam, kakršna je tvoja mama!”

“Ta zafrustrirana vešča *tvoje*ga otroka vidi desetkrat bolj pogosto kot ti in zanj skrbi desetkrat bolj!”

“No, zakaj me pa potem sploh še kličeš?! Poroči se s svojo mamico, pa naj posvoji Lado in vsi bomo srečno živeli do konca svojih dni!”

Ob teh besedah je Bernardka divje prekinila pogovor in izključila mobilni telefon. Na poti iz službe se je ustavila na bencinski črpalki in si kupila steklenico vina.

Ko je naslednjega jutra semena pazljivo posipala v plastično posodico, v kateri so ji pred nekaj dnevi dostavili kitajsko hrano, si je mislila: “Te

zime kar noče in noče biti konec ... Na, tu imaš, če že hodiš vsak dan sem, vsaj kaj malega prigrizni.”

Ko se je zvečer vrnila iz službe, jo je na balkonu čakala kosovka. “Tako je prav,” je odobravajoče pokimala Bernardka, “nikar mi na glavo ne nakoplji vseh svojih ptičjih kolegov. V trenutku, ko mi boste začeli srati po balkonu, bo menza ukinjena.” Kosovka se je le ščeperila in Bernardke ni niti ošvrknila s pogledom. “Zakaj se me sploh ne bojiš?” je zanimalo Bernardko. “Zakaj ne odletiš, kadar odprem vrata? Si našla mene? Mojo hrano? Moj dom? Čakaš hrano ali mene?” Potem pa jo je prešinil nenaden prš treznosti in sama pri sebi je zamomljala: “Seveda, po hrano prihajaš. Kaj sem si le mislila ...” Kosovka se je obrnila proti vhodu, ob katerem je stala Bernardka, in začela glavico ljubko obračati v levo in desno – njeni gibi so bili sunkoviti, a zaupljivi, ne preplašeni. Pod perjem in puhom je utripalo drobno srce, v katerega ritmu je kosovka odpirala in zapirala okrogle oči. “Kot igračka si, veš?” se je nasmehnila Bernardka. “Kot bi te kdo navil ... Zakaj tako z lahkoto prideš po to, kar se ti daje? Zakaj tako prešerno jemlješ, kjer ti je kaj ponujeno ... Kako da se ničesar ne bojiš, kako da tu ni ničesar, česar bi se lahko bala?” Bernardka je stopila za korak bliže ograji. Kosovka je okamnela. Nekaj trenutkov je prazno srepela v gibanje, za katerega ni vedela, ali je zlovešče ali ne. Bernardka je obstala. Kosovka je obstala. “Se vidiva jutri,” je pokimala Bernardka, odšla z balkona in zaprla vrata za sabo.

“Branka, ali mogoče veš, se da ptičjo hišico kupiti v trgovini?”

“Nimam pojma ... Menda se da – zakaj ne? Kako pa to, da te to zanima?”

Bernardka ni odgovorila.

Zunaj sta vladala led in mraz. Pomladi od nikjer. Ena tistih neskončnih zim, ki se napovedujejo tri mesece, trajajo tri mesece in se nato še poslavljajo tri mesece. Bernardki je prišlo na misel, da bi o ptičji hišici povprašala Toneta. Na koncu je sama zase prhnila: “Bah, kje pa! Se bom že sama znašla ...”

Mraz je bdel. Drevje je spalo, ceste so spale, strehe so spale, oči so odmirale skupaj s snežinkami, ki so padale na tla. Ničesar več niso videle v tej dolgi, zaspani zimi; ledena skorja je osteklenila pogled. Ljubezen se je topila kot kepa snega v premrlih dlaneh. Za seboj je puščala le mrtvilo, le zmrzal. “Zima nas vedno premaga s tem svojim čistunstvom,” je razmišljala Bernardka, ko se je sprehajala po trgovini. Nenadoma jo je preblisknilo: “Kaj sploh počnem. Na balkon bi rada posadila osladno hišico in prileteli bodo vsi okoliški ptiči. Jaz pa bom za vrat dobila ptičjo gripo in pritožbe hišnega sveta ...” Odnoslo jo je proti oddelku z alkoholnimi pijačami.

“Prejšnja zima ni bila tako prekleto odporna,” se je sama pri sebi hudovala Bernardka, ko je zvečer s svojega mehkega ležišča prazno strmela v ptičjo hišico. Dvomila je že, da je bila to dobra zamisel. Ptiči pridejo in grejo, pridejo in grejo, za seboj puščajo le kakce in raztrosena semena. Hišico je imela za primerno: ni bila posebej lepa in ne posebej velika. Z njo ne bo veliko dela. Ptice ne bi rada zvalila v svoj dom, ne bi jih rada udomačila, ne bi jim rada nudila ugodja, v upanju na katerega bi znova in znova vzletale s hladnih tal in pristajale na njenem balkonu. “Nikoli nisem še nikomur nudila zavetja. Tudi zdaj nimam tega namena. Hočem, da na moj balkon kosi, vrabci in sinice gledajo kot na poslednji izhod, zadnje pribežališče, zasilno postojanko, od katere se bodo brez težav ločili takoj, ko iz neprizanesljive zemlje vendarle pokukajo prvi zvončki in žafrani.”

Prejšnje leto ji je ob tem času Lada že prinesla prve zvončke.

“Bova šli ven, mami?”

“N-ne, danes ne ...” je Bernardka slišala svoj oslabei glas, kako pronica skozi neusmiljeno zvonjenje v glavi, v pritrkavanje med ušesi, v udarec kladiča tik nad tankimi obrvmi ... “Danes ne, Lada. Boš kakav?”

“Ven bi šla ...” se je Lada otožno zazirala skozi okno. “Samo malo ...”

“Žal, mala, danes me ne spraviš ven,” je zakašljala Bernardka in si noge ovila v odejo.

Lada je, še naprej strmeč v okensko šipo, ki se je bleščala od sončnega sobotnega popoldneva, vprašala: “Mami, a sta vidva z očkom ločena?”

“Sva. Saj to vendar veš.”

“Zakaj ne živita skupaj?”

“Ker nočeva.”

“Tudi z mano nočeš živeti?”

“Še posebej ne s tabo.”

“Zakaj?”

“Ker sprašuješ stvari, kadar imam mačka.”

“Kaj je to maček?”

“Bolezen. Dobiš jo, če spiješ preveč alkohola.”

“Alkohol je v vinu, a ne?”

“Tudi, ja ... Alkohol ima veliko oblik. Vse so dobre.”

“Jaz pa ne smem piti alkohola.”

“Ko smo bili otroci, ga nihče od nas ni pil. Brez skrbi, pozneje v življenju boš nadoknadila zamujeno.”

“Zakaj ga otroci ne smejo piti?”

Bernardka je zajavkala: “Ne vem, zakaj ... Včasih bi prišel čisto prav, da bi vas malce uspaval in ne bi nadlegovali ljudi z butastimi vprašanji.”

“Kako pa je, kadar imaš mačka?”

“Oglej si me: no, tako je videti, kadar ima človek mačka. Vse ga boli, slabo mu je, trese ga in vsak trenutek lahko začne bruhati.”

“A veš, da je prejšnji teden Matic bruhal v vrtcu? Po tleh je bruhal. In v bruhanju so bili koščki korenčka in potem je Samanta pohodila en korenček in potem je jokala. Potem je pa prišla Matičeva mama in ga je peljala domov še pred spanjem.”

“Vznemirljivo, res ... Kaj, ko bi govorila o čem drugem?”

“Bova šli potem, ko ti bo bolje, ven?”

“Ne. Ne bo mi bolje. Če želiš, lahko greš sama.”

“Oči ne pusti, da grem ven sama.”

“Larifari. Ko sem bila jaz tvojih let, smo se kar naprej podili zunaj, medtem ko so bili starši v službi ali doma. Tam je mesto staršem, ne pa sredi zarjavelih vrtiljakov in objedenih toboganov. Mame so nas klicale z balkonov na kosilo ali na večerjo. Domov smo prihajali s potolčenimi koleno in komolci, vsak dan smo sklenili kup novih zavezništev in prekinili vrsto starih. Verjemi mi, lahko greš sama ven. Če te odrasla oseba vpraša kar koli, nikar ne odgovarjaj. To je vse.”

“Ne, ni mi žal, da veš,” se je Bernardka komaj zadržala, da ni v nedeljo zjutraj kosovki pokazala jezika. “Če pomislim, da sem vam hotela postaviti hiško! Le zakaj? Da boste družno srali po meni? Mož in hči me sovražita, starši se me sramujejo, prijateljke sem izgubila, v službi se me izogibajo vsi razen Branke, le še pofuka me kdo od časa do časa ... In mene naj bi pri vsem tem brigala ptičja hišica!? Mene naj bi skrbelo, kako pozimi živijo ptice? Od česa živijo? K čemu se vračajo? Kakšne obrise razločijo skozi snežni metež, skozi zavese snežink, skozi pletenino hladu in tišine? Motiš se, draga moja, bridko se motiš ...” Kosovka ni trznila. Sunkovito je odskočila z ograje in se preselila na balkonska tla. V nežni, krhki preprogi snega, ki jih je pokrivala, je pustila nekaj sledi, nato je odletela proti streham bližnjih hiš. “Tako je prav,” si je mislila Bernardka, ko je za seboj zapirala balkonska vrata. “Ne bom čistila za trapastimi ptiči.” Zavalila se je na kavč in buljila v televizijo. Namesto kosila si je privoščila nekaj kozarcev sladkega vina.

Ko se je zbudila in za silo streznila, je posesala tla, pobrisala prah, zloščila kopalnico, v banjo natočila vode, gladino posula z lističi vrtnice in ji primešala penečo kopel ter se pogreznila v toplo jezerce, iz katerega so se – kot dve simetrični gori – dvigale njene prsi.

Ko se je čez pol ure, zavita v kopalni plašč, vrnila v dnevno sobo, jo je pričakal leden mraz. Balkonska vrata je po pomoti pustila odprta. Zrak, ki ga je vdihnila, je bil tako svež, da ji je oblil grlo kot požirek stopljenega ledu. Nekaj časa je stala sredi sobe, predse puhala toplo sapo in čutila,

kako ji drevenijo mokre noge. Na balkonu je nenadoma pristala kosovka. Po stari navadi se je zastrmela v Bernardko. Ptičja in človeška samica sta se merili s pogledom. "Skalnat pogled imaš," se je zdrznila Bernardka. "Ničesar v življenju ne obžaluješ. Vsakič, ko poletiš, s peruti streseš vso svojo preteklost. Če bi bilo drugače, nikdar ne bi mogla vzleteti ..."

Ko je zaprla balkonska vrata in se oblekla v preproste kavbojke in razvlečen pulover, je Bernardka iz reže med jedilno mizo in kuhinjsko steno privlekla ptičjo hišico. Postavila jo je na balkon in vanjo počasi nasula hrane. Nato se je umaknila v sobo in pihala v svoje premrle dlani. Stopila je k štedilniku, da bi si skuhalo čaj, ko je nenadoma zazvonil mobil. "Mami, boš prišla na nastop za prvi dan pomladi?"

"Boš nastopala?"

"Reciklirali bomo pesmico." V ozadju je bilo slišati Tonetov zehajoči glas: "Recitirali se reče, ne reciklirali!"

"No, reticirali bomo," se je urno popravila Lada.

"Joj, Lada, zakaj vedno kaj recitirate?"

"Tudi plesali bomo! Aja, in lutke bodo! A boš prišla?"

"Povej ji, da babice ne bo," se je iz daljave drl Tone.

"Aja, ja, babice pa ne bo," je ubogljivo ponovila Lada.

"No, to je že en plus ..."

"A potem boš prišla, mami? A boš prišla?"

"Bom videla ... Kdaj pa je?"

"Kdaj pa je?" je Lada zaklicala Tonetu.

"V četrtek ob petih," je odgovoril Tone.

"V četrtek," je novico prenesla Lada.

"A boš prišla, mami? Boš videla, kakšne oblekice imamo – kot baletke! Roza so!"

"No, če so pa roza, potem pa že ..."

"Boš prišla?"

"Lada, ne morem ti obljubiti, zato nikar ne bodi razočarana, če me ne bo ... Razumeš? Nič ti ne obljubljam. Sva zmenjeni?"

"Ja."

"Prisežeš? Ne bo nobenega joka? Nobene ihte?"

"Prisežem."

"No, lepo."

"Adijo."

"Adijo, Lada."

V Bernardkinih očeh so se zahrbtno nabrale solze. Bernardka je z njimi obračunala kot z nadležnimi mušicami, a takoj, ko si jih je živčno obrisala, so sledile nove – bilo jih je vedno več, rojevale so druga drugo, prepletale

so se med sabo in na Bernardkinem obrazu puščale slano sled. Kot bi drevo raslo navzdol. Vedela je, da jo bodo tople sledi solza žgale še pozno v noč ... Dokler jih ne bo s prozorno ostrino preglasil žgoč požirek vodke.

Naslednje jutro so jo prebudili glasovi na balkonu; slišati je bilo, da nekdo na vso silo brklja, trka, frfota. Bernardka je zaspano dvignila žaluzije. Po ptičji hišici je drobencljala kosovka. Bernardka je obstala ob šipi, pogleda ni odvrnila celo večnost; vanjo je nepremično zrl par presunljivo nečloveških oči.